

1231-69

Glastuinbouw Rijsenhout

Concept structuurvisie, april 2004

gemeente
Haarlemmermeer

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Het agrarisch beleid in Nederland is vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw sterk gericht geweest op het veiligstellen van de voedselproductie. Door onderzoek, voorlichting, onderwijs en structuurbeleid heeft de Nederlandse land- en tuinbouw zich genesteld aan de top van de wereldmarkt. De agrarische sector is daardoor van groot belang geworden voor de economie en werkgelegenheid van ons land. Binnen de agrarische sector is de glastuinbouw - qua exportwaarde - de belangrijkste bedrijfstak en daarbinnen weer de sierteelt (snijbloemen en potplanten). Binnen de glastuinbouw neemt het sierteelt-complex Aalsmeer en omgeving, ook wel aangeduid als Flower Mainport Aalsmeer (afb. 1), een voor-aanstaande plaats in. Als wereldhandelscentrum voor bloemen en planten vormt het sierteeltcomplex een ideaal vestigingsklimaat voor nationaal en internationaal opererende handels- en productiebedrijven.

De inrichting van het sierteeltcomplex Aalsmeer e.o. - de glastuinbouwgebieden in Aalsmeer, Amstel-veen, Haarlemmermeer en Uithoorn - voldoet voor groot deel niet meer aan de eisen, die vanuit de bedrijfstak worden gesteld en aan eisen van milieu en ruimtelijke kwaliteit. Om in het sierteeltcomplex ruimte voor herstructurering te krijgen, zijn gebieden nodig om bedrijven te kunnen uitplaatsen. Daarnaast is ook ruimte nodig vanwege schaalvergroting, functieverandering en herschikking.

De regering hecht grote waarde aan de centrumfunctie die het sierteeltcomplex Aalsmeer e.o. heeft voor de Nederlandse glastuinbouw. Het beleid is erop gericht een sterke, duurzame en concurrerende glastuinbouw te ontwikkelen in samenhang met een verantwoord ruimtegebruik en een goede ruimtelijke inpassing. Uit een oogpunt van milieu, ruimtelijke kwaliteit, verkeer en vervoer, energie- en water-infrastructuur heeft concentratie de voorkeur. Daarnaast maakt concentratie investeringen in collectieve voorzieningen en infrastructuur eerder rendabel. Concentratie heeft ook belangrijke economische voordelen en verlaagt drempels tot innovaties.

De toppositie die Nederland inneemt op de wereldmarkt is niet vanzelfsprekend. Om de concurrentiepositie te kunnen behouden en versterken zal de sector - om adequaat te kunnen inspelen op de vraag vanuit de markt - de komende jaren ingrijpende herstructureringen moeten doorvoeren. De gemeente Haarlemmermeer wil - mede vanuit haar eigen economisch beleid - bij Rijsenhout ruimte bieden voor de economische versterking van het sierteeltcomplex.

1.2 Aanleiding

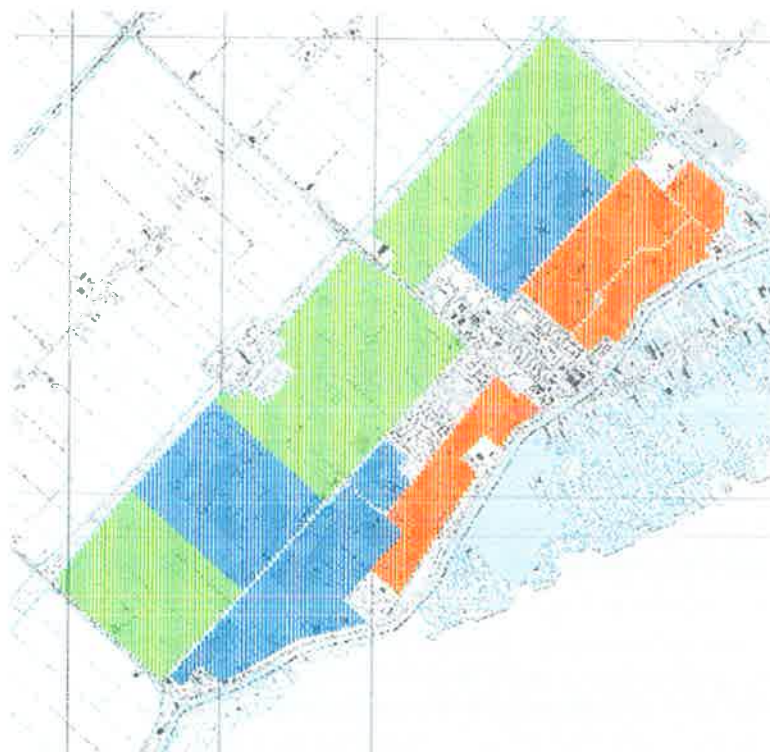
Om de glastuinbouwlocatie op een verantwoorde wijze in te passen in de ruimtelijke structuur van Haarlemmermeer is een visie op de hoofdlijnen nodig van de ruimtelijke inrichting van de toekomstige locatie en op de mogelijkheden voor herstructurering in de bestaande kassengebieden. Een goede inpassing wil zeggen, dat ontsluiting, recreatieve verbindingen, groenstructuur, waterstructuur e.d. onderdeel worden van lokale en regionale netwerken en niet conflicteren met andere doelstellingen van gemeentelijk ruimtelijk beleid. De structuurvisie verwoordt en verbeeldt de ruimtelijke hoofdstructuur voor de glastuinbouwlocatie Rijsenhout en wordt ontwikkeld in samenwerking met de Stichting ter Verbetering van de Agrarische Structuur in Noord-Holland, afdeling De Meerlanden-Amstelland (Stivas-MA).

Afb. 1: Glastuinbouwgebied Aalsmeer en omgeving

1.3 Plangebied

Het plangebied wordt begrensd door de Geniedijk, rijksweg A4, de Venneperweg en de (voetsloot van de) Ringdijk (exclusief de woonkern) en heeft een bruto oppervlakte van ca 700 ha (afb. 2). De locatie bestaat uit een hervestigingsgebied voor nieuwe bedrijven (ten westen van de Aalsmeerderweg) en twee herstructureringsgebieden (ten noorden en ten zuiden van Rijsenhout). In beide gebieden zijn al goede glastuinbouwbedrijven aanwezig, die moeten worden ingepast.

Afb. 2: De glastuinbouwlocatie Rijsenhout

Blauw : Bestaande glastuinbouwgebied

Rood : Herstructureringsgebied

Groen : Hervestigingsgebied

1.4 Doel

De aanwezigheid van glastuinbouwbedrijven, met name de veredeling en de productie en vermeerdering van uitgangsmateriaal, in de directe omgeving van de veiling is belangrijk voor het functioneren van het sierteeltcomplex¹. Omdat de uitbreidingsmogelijkheden voor glastuinbouw beperkt zijn in het sierteeltcomplex, staat een duurzame en toekomstvaste inrichting van de locatie voorop. De speerpunten van duurzaamheid liggen op het vlak van energie, intensief ruimtegebruik, water en landschappelijke inpassing. Het streven van de gemeente naar een sterke, duurzame en concurrerende glastuinbouw in samenhang met een verantwoord ruimtegebruik en een goede ruimtelijke inpassing is verwoord in de volgende doelstelling:

- De ambitie is de 'glastuinbouwlocatie Rijsenhout' te ontwikkelen tot een modern, hoogwaardig, duurzaam, milieuvriendelijk en landschappelijk ingepast glastuinbouwgebied, dat een voorbeeld is van een toekomstgerichte sierteeltsector.
- De doelstelling laat zich vertalen in de volgende elementen²:
Het realiseren van moderne glastuinbouwbedrijven, die passen binnen de ruimtelijke samenhang van productie, handel, toelevering en dienstverlening in het sierteeltcomplex
- Een optimale verkaveling en verkeersontsluiting
- Een duurzame water- en energiehuishouding
- Zo intensief mogelijk gebruik van de ruimte
- Een landschappelijke inpassing, die bijdraagt aan het versterken van een hoogwaardig woon- en werkmilieu in de gemeente
- Een inrichting die een bijdrage levert aan de behoefte van de inwoners van de stedelijke gebieden aan ruimte voor natuur, landschap en openluchtrecreatie.
- Een plan dat middels grondexploitatie, subsidies en het samenbrengen van doeluitkerigen uitvoerbaar is.

1.5 Beleid

ruimtelijk

Het rijk hecht grote waarde aan de centrumfunctie die Aalsmeer heeft voor de Nederlandse glastuinbouw. In diverse nota's inzake het ruimtelijk beleid (o.a. de Vierde en Vijfde nota over de ruimtelijke ordening en daarvan afgeleide nota's, zoals de Structuurschema's Groene Ruimte 1 en 2 en het Plan van Aanpak Schiphol en omgeving) is de omgeving van Rijsenhout aangewezen als uitbreidingsgebied voor het sierteeltcomplex Aalsmeer e.o. De regering vraagt provincies en gemeenten het rijksbeleid verder uit te werken in streek- en structuurplannen. De ontwikkeling van de eerste fase van het glastuinbouwproject Rijsenhout is speerpunt van provinciaal agrarisch beleid³. In het streekplan Noord-Holland Zuid (2003) is een ruimtelijke opgave voor 300 ha extra glas bij Rijsenhout opgenomen. De doelstelling van rijk en provincie inzake de glastuinbouw is ook opgenomen in regionale en gemeentelijke plannen (Regionaal Structuurplan 1995-2005, Intergemeentelijke Gebiedsvisie (2000), Structuurplan Haarlemmermeer 2005, de Toekomstvisie 2015 en de evaluatie van de Toekomstvisie: Evalueren en Vooruitzien, 2002). In al deze plannen is de glastuinbouwlocatie Rijsenhout onderdeel van het ruimtelijk programma. Om tot uitvoering van vorenvermeld beleid te komen hebben de gemeente en Stivas-MA augustus 2002 een intentie-overeenkomst gesloten met als doel zich te zullen inspannen om gezamenlijk bij Rijsenhout een glastuinbouwlocatie te ontwikkelen.

1 Flower Mainport Aalsmeer: dynamiek in balans, Aalsmeer, mei 2002

2 Nota van uitgangspunten Structuurvisie Glastuinbouwlocatie Rijsenhout (vastgesteld door B&W d.d. 18-12-2002)

3 Provincie Noord-Holland; Landbouwagonderzoek 2000, april 1998

milieu

De overheden stellen zich ook ten doel de land- en tuinbouw te verduurzamen en te combineren met recreatie-, natuur- en ecologische functies (Nationaal Milieubeleidsplan 4, vierde Nota waterhuishouding, provinciaal Milieubeleidsplan 2002-2006). In de Milieukansenkaart Haarlemmermeer 2030 is een milieu-kwaliteitsprofiel opgenomen, die aangeeft naar welke milieukwaliteit moet worden gestreefd bij de vestiging van nieuwe bedrijven in Haarlemmermeer. Het beleidskader Duurzame bedrijfsterreinen geeft de speerpunten weer tot 2010 inzake energie, intensief ruimtegebruik en parkmanagement. Het beleids-kader is ook richtinggevend zijn voor de te ontwikkelen glastuinbouwlocatie. In het Energiebeleidsplan wil de gemeente de mogelijkheid creëren om bedrijven te verplichten energiemaatregelen toe te passen.

1.6 Relatie met andere plannen

De structuurvisie geeft het ruimtelijk kader aan, waarbinnen de glastuinbouw moet worden ontwikkeld. De visie is vooral een plan, waarin relaties worden gelegd met plannen en ontwikkelingen in de directe omgeving, zoals de A4-zone West, Schiphol Logistic Park, het project N201 en het Park van de 21ste Eeuw. Voor de inrichting van de glastuinbouwgebieden is er een directe relatie met de milieudoelstellingen, zoals verwoord in het MER, en met het glastuinbouwkundig plan, waarin de inrichting van de locatie worden gezien vanuit de eisen van de bedrijfsvoering. Het plan staat open voor vernieuwingen in de vorm van energiebesparing en meervoudig ruimtegebruik. Zo is in het plangebied een zoekgebied aangewezen om de haalbaarheid van het concept drijvende kassen te onderzoeken en zal een aanvraag worden ingediend om mee te doen in een pilot-project 'de kas als energiebron'.

2 Huidige situatie

Vertrekpunt voor het analyseren van de huidige situatie is de lagenbenadering⁴. De lagenbenadering gaat er vanuit dat de ruimtelijke werkelijkheid kan worden uiteengelegd drie lagen. Deze vormen verschillende structuren, die aan de basis staan van de menselijke activiteiten. Het gaat daarbij om de ondergrond, de verbidingsnetwerken en het occupatiepatroon.

2.1 Ondergrond

bodem en grondwater

Nadat het Haarlemmermeer in 1852 droog viel, is de Haarlemmermeerpolder ontstaan. De polder wordt begrensd door de Ringvaart. De Haarlemmermeerpolder is een droogmakerij met een diepe ligging. Het plangebied ligt op zo'n -4.50 tot -4.80 meter NAP. De bodem lijkt één egale platte zeekleibodem, maar er is (kleinschalige) variatie in bodemsorten en reliëf. Aangezien glastuinbouw is losgekoppeld van de ondergrond, hebben bodem en grondwater weinig invloed op de structuur en inrichting van de locatie. De grondwatersituatie wordt in sterke mate bepaald door de doorlaatbaarheid van de bodem.

Het grondwater in het plangebied maakt deel uit van het Westeinderplassensysteem. De stijghoogte in het eerste watervoerende pakket ligt tussen -4.50 en -5.00 meter NAP. Dit is hoger dan de grond- en oppervlakte-waterstanden, waardoor kwel optreedt. Het chlooridegehalte van het kwelwater ligt tussen de 200 en 500 mg/l; met andere woorden het is brak. Het kwelwater is ook voedselrijk (eutroof), dat wil zeggen dat het een hoog fosfor- en stikstofgehalte heeft (N_{tot} ca 4 mg/l, P_{tot} ca 0.45 mg/l).

natuur en cultuurhistorie

Haarlemmermeer ligt tussen waardevolle natuurgebieden als de zeereep, de duinen, de bossen en landgoederen van de binnenduinrand, het plassenengebied en het Groene Hart. In Haarlemmermeer zelf is de kwaliteit van de natuur beperkt, omdat het gebied overwegend in gebruik is als cultuurgrond (landbouw, stedelijk gebied) en vanwege de hoge milieubelasting. Daarbij is de versnippering van gebieden door de barrièrewerking van wegen groot. Door waardevolle natuurgebieden met elkaar te verbinden via ecologische zones worden de afzonderlijke natuurgebieden en hun biotopen minder kwetsbaar en kunnen ze hun betekenis behouden. De glastuinbouwlocatie mag het realiseren van belangrijk ecologische verbidingszones niet tegengaan. Belangrijke cultuurhistorische dragers met een zekere natuur-waarde zijn de Geniedijk en de historische verkavelingsstructuur van de polder.

2.2 Netwerken

wegen

Structuurbepalende wegen in het plangebied zijn:

A4, Aalsmeerderweg, Bennebroekerweg, Venneperweg en de ringdijk van de Haarlemmermeerpolder (Aalsmeerderdijk/Leimuiderdijk).

water

Structuurbepalende waterwegen in het plangebied zijn de Aalsmeerdertocht, de Bennebroekertocht, de Slotertocht en de Vennepertocht, alsmede het Voorkanaal van de Geniedijk. Samen met het systeem van kavelsloten vormen ze het fijnmazig netwerk van

⁴ Voor de lagenbenadering wordt verwezen naar de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening, deel 1: Ontwerp PKB Nationaal Ruimtelijk Beleid (dec. 2000), het Streekplan Noord-Holland Zuid (febr. 2003) en de evaluatie van de Toekomst-visie Haarlemmermeer 2015, Evalueren en Vooruitkijken (juli 2002)

zoet oppervlaktewater. De Haarlemmermeerpolder is waterhuishoudkundig opgedeeld in 72 peilgebieden. Het hervestigingsgebied ligt in peilvak 5.1 en heeft in de zomer een waterpeil van -6.05 meter NAP en in de winter van -6.25 meter NAP. De oude kassengebieden liggen in peilvak 5.2, met een zomer van -5.85 meter NAP en een winterpeil van -6.00 meter NAP. Uit de Waterkansenkaart Groot-Haarlemmermeer (nov. 2000) blijkt dat de gronden rond Rijsenhout uit een oogpunt van waterhuishouding geschikt zijn of geschikt zijn te maken voor glastuinbouw. Geschikt wil zeggen dat de omstandigheden van nature zodanig zijn, dat glastuinbouw kan worden ingepast. Om de locatie geschikt te maken zijn ingrepen nodig, zoals peilaanpassing of maaiveldverhoging.

2.3 Bebouwingspatroon

Primair betreft dit de woonkernen Rijsenhout en Burgerveen, daarbij inbegrepen de lintbebouwing langs de ringdijk en Aalsmeerderweg. Andere prominent aanwezige vormen van bebouwing zijn de glastuinbouwbedrijven, de afvalwaterzuiveringsinrichting, afvalverwerkingsbedrijf De Meerlanden, Zantingh, de bedrijvenlocatie Bennebroekerweg/A4 en Hotel Schiphol annex het benzinestation aan de oostzijde van de A4. In het plangebied moet rekening worden gehouden met de sloopzone veiligheid, de sloopzone geluid en de 10-6 individueel risico-contour in verband met het vliegverkeer (Luchthavenindelingsbesluit). De effecten van deze zones op de glastuinbouwlocatie zijn in de praktijk te verwaarlozen, omdat ze slechts een gering deel van het plangebied bestrijken en bovendien vallen in de zones die (ook om andere redenen) vrij van bebouwing moeten worden gehouden. Tevens dient rekening te worden gehouden met de milieuruimte van de aanwezige bedrijven, zoals de geur- en geluidcontour van de afvalwaterzuiveringsinrichting.

2.4 Reconstructiegebied

Het reconstructiegebied omvat de oude glastuinbouwgebieden Catharina Segrina (ca 80 ha) en Grote/ Kleine Poellaan (ca 35 ha). De glastuinbouw bij Rijsenhout heeft zich ontwikkeld vanuit Aalsmeer. Aan het eind van de jaren twintig van de vorige eeuw werd het ten zuiden van Rijsenhout gelegen tuinbouwgebied aan de Grote Poellaan gerealiseerd. Evenals in het aan de overkant van de Ringvaart gelegen Aalsmeer legde men zich voornamelijk toe op de bloementeel onder glas. In het structuurplan uit 1964 is aangegeven dat Rijsenhout moest groeien tot een goed uitgerust dorp in het bloementeelgebied. De werkgelegenheid in de tuinbouw nam toe, doordat vanaf 1960 nieuwe tuinbouwgebieden ten noorden en zuiden van Rijsenhout tot stand kwamen. Ook in deze gebieden concentreeerde men zich op de bloementeel onder glas. De inrichting van deze traditionele glastuinbouwgebieden dreigt echter steeds minder geschikt te worden voor een duurzame bedrijfsvoering (verkaveling, milieu en ruimtelijke kwaliteit). Om na te gaan of de oude glastuinbouwgebieden nog een rol kunnen spelen in het sierteeltcomplex Aalsmeer e.o. zijn de ruimtelijke mogelijkheden voor reconstructie onderzocht⁵. Uit de ruimtelijke verkenning blijkt, dat het grootste deel van de oude kassengebieden nog geschikt is (te maken) voor duurzame glastuinbouw.

⁵ Onderzoek Toekomst Glastuinbouw 'Oud Rijsenhout, Naaldwijk, juni 2003
Inventarisatie herinrichtingsmogelijkheden cluster 8, WLTO Advies, jan. 2002
Herstructurering Grote/Kleine Poellaan, Buis-Pomona, in opdracht van de Stivas, dec. 2001

3 Kader

De glastuinbouwlocatie wordt ontwikkeld binnen het kader van de (vastgestelde) nota van uitgangspunten. In grote lijnen komt het daarbij op neer, dat de locatie open staat voor alle glastuinbouwbedrijven in het sierteeltcomplex Aalsmeer e.o. die zich richten op de teelt van snijbloemen en potplanten. Daarbij gaat het niet alleen om productiebedrijven, maar ook om toeleveringsbedrijven en handelskwekerijen met productie en bedrijven die zich richten op vermeerdering van uitgangsmateriaal.

Voorop staat een duurzame ontwikkeling van de glastuinbouwlocatie. Dit betekent:

- Een zo intensief mogelijk gebruik van de ruimte. Door de vele ruimteclaims staat het glastuinbouw-programma onder druk. Met een conventionele aanpak is de beoogde 300 ha glas niet haalbaar. Uitbreiding van de locatie is niet aan de orde. De schaarse, relatief dure grond maakt het noodzakelijk dat de gemeente inzet op het toepassen van innovatieve vormen van meervoudig grondgebruik, zodat de ruimte maximaal kan worden benut. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld het combineren van waterberging en natuurontwikkeling. Ook een combinatie van waterberging en drijvende kassen zal - ook vanuit een waterleverende functie (seizoenberging) - serieus worden bekeken.
- Het opnemen van de door het waterschap - uit een oogpunt van intergaal waterbeheer
- gestelde duurzaamheidseisen, waaronder voldoende waterberging en afkoppeling van regenwater van riool.
- Dat er wordt gestreefd naar collectieve energievoorziening, die moet leiden tot 30% energiebesparing en 10% duurzaam energiegebruik. Bij hervestigers wordt aan de milieuvergunning een milieuscan gekoppeld.

In de glastuinbouw vindt schaalvergroting plaats. Een kavelgrootte van 4-7 ha wordt noodzakelijk geacht om in de naaste toekomst rendabel te kunnen produceren, maar het moet ook mogelijk zijn grotere bedrijven te vestigen (tot 10 ha).

Bij de inrichting moet rekening worden gehouden met een aantal ruimtelijke beperkingen. Zo dient om de gewenste ontsluitingsstructuur te kunnen realiseren langs de A4 een reserveringszone te worden aangehouden van 250 meter (gemeten uit de as van de rijks-weg). De glastuinbouwlocatie moet een directe aansluiting krijgen op het nationaal en regionaal wegennet. De wegen moeten zo zijn gedimensioneerd, dat ze kunnen worden bereden door vrachtauto's en voldoen aan de principes van het programma Duurzaam Veilig.

Recreatief medegebruik moet de gebruiksmogelijkheden van de locatie vergroten en de aanwezige bebouwing moet worden geïntegreerd.

Voor de landschappelijke inpassing is het zoveel mogelijk bewaren van het historisch karakter van de polder uitgangspunt. Verder moet bij de inpassing rekening worden gehouden met het Park van de 21ste Eeuw en de cultuurhistorische betekenis van de Geniedijk.

4 Visie

4.1 Ondergrond

Glastuinbouw is een bedrijfstak, waarbij de productie veelal is losgekoppeld is van de ondergrond en steeds meer plaatsvindt in gesloten bedrijfssystemen. De structuur en inrichting van de locatie hebben daardoor weinig invloed op de bedrijfsactiviteiten. Omgekeerd is er wel sprake van beïnvloeding. Om de locatie in te richten voor glastuinbouw kunnen ingrepen in de bovengrond nodig zijn, zoals peilaanpassing of maaiveldverhoging. Om de Stelling van Amsterdam een nieuwe identiteit te kunnen geven, wordt er naar gestreefd de historische verdedigingsgordel een stilting te laten worden te midden van de oprukkende stedelijke dynamiek. Om de historiciteit van de Geniedijk tot uitdrukking te brengen en een stilting te kunnen creëren, is aan de zuidkant van de Geniedijk een zone van 200 meter als studiegebied in beschouwing genomen. De plannen gaan er vanuit dat de eerste 100 meter van de zone, die deels uit water zal bestaan en deels een moerasachtig karakter zal krijgen, mede benut kan worden voor waterberging. In de tweede 100 meter mag beperkt worden gebouwd (incidentele markante bebouwing, het liefst in het water).

De historische polderstructuur wordt versterkt door langs beide zijden van de Aalsmeerderweg een circa 50 meter breed lint met bedrijfswoningen te ontwikkelen, ondersteund door laanbeplanting. De kavelstructuur wordt versterkt door de poldersloten op verschillende plaatsen te begeleiden met groen en recreatieve routes. Op twee plaatsen worden groene corridors in het plangebied opgenomen, als onderdeel van het intergemeentelijk project AmstelGroen en ter ondersteuning van het Park van de 21ste Eeuw, een van ringvaart naar ringvaart geprojecteerde groene recreatieve en ecologische zone.

4.2 Netwerken

wegen

Belangrijk voor het te ontwikkelen glastuinbouwgebied is een goede ontsluiting. De glastuinbouwlocatie moet goed bereikbaar zijn in verband met aan- en afvoer goederen en producten. De bedrijven sluiten aan op een eigen interne ontsluiting. De interne ontsluiting bestaat uit twee lussen, die via een centrale as met elkaar zijn verbonden. Doordat de lussen parallel lopen aan de A4 ontstaan zichtlocaties langs de rijksweg. Via de knoop A4/Nieuwe Bennebroekerweg wordt de glastuinbouwlocatie aangesloten op het rijks- en het regionaal wegennet (A4, respectievelijk omgelegde N201). Via deze aansluiting kunnen de VBA (de bloemenveiling) en Schiphol direct worden bereikt.

Het glastuinbouwgebied zal in de verre toekomst worden aangesloten op de (door de gemeente gewenste) verkeersstructuur, waarvan een deel is geprojecteerd in de reserveeringszone langs de A4. Op deze parallelstructuur zullen in de toekomst ook door te trekken wegen als de Noordelijke Randweg van Nieuw-Vennep, de Nieuwe Bennebroekerweg (sluit in eerste instantie aan op de A4/omgelegde N201, conform Regio akkoord N201+) en de verlengde van Heuven Goedhartlaan in Hoofddorp aansluiten. Om de gewenste verkeersstructuur mogelijk te maken, wordt langs de A4 een zone van 250 meter vrijgehouden van bebouwing. Net als bij de Geniedijk zal worden nagegaan of deze zone mede worden kan benut voor waterberging en landschappelijke inpassing van de glastuinbouwlocatie. De Aalsmeerderweg blijft een structuurbepalende weg, maar zal worden ingericht als woonstraat. Omdat het glastuinbouwgebied een eigen ontsluiting krijgt en rechtstreeks wordt aangesloten op de nieuwe knoop A4/Bennebroekerweg/omgelegde N201(2009) zal het bestaande gebied niet worden belast.

De glastuinbouwlocatie wordt gefaseerd ontwikkeld. Gestart wordt met het zuidelijke deel (2005-2006). Daarna volgt het middengebied (tot aan de Bennebroekerweg; 2007-2008). Als laatste zal het noordelijk gebied worden ontwikkeld (2009-2010). De nieuwe knoop A4/Bennebroekerweg/omgelegde N201 staat gepland voor 2009. Tot dat de knoop in gebruik is genomen, zal het verkeer van en naar de glastuinbouwlocatie gebruik maken van de bestaande wegennet. Uitgangspunt is dat zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de route Weteringweg, N207, A4, N201, om Rijsenhout en Burgerveen zoveel mogelijk te ontzien. Om dit te bereiken zullen een aantal maatregelen worden genomen en afspraken worden gemaakt met de (toekomstige) tuinders. Het zuidelijk gebied wordt zo zuidelijk mogelijk aangesloten op de Aalsmeerderweg, nabij het kruispunt met de Weteringweg/Venneperweg. Het verkeer van en naar het middengebied loopt via de interne ontsluiting. Pas als de knoop A4/Bennebroekerweg/ omgelegde N201 in gebruik is genomen, kan het tot dan gerealiseerde gebied worden aangesloten op de Bennebroekerweg. Op dat moment kan ook gekeken worden naar structurele maatregelen op de ringdijk. Verder zullen verschillende kruispunten op de gewenste route verkeersveilig worden ingericht. Een pakket maatregelen, waarbij de extra verkeersbelasting tot nul beperkt kan worden, is niet te garanderen. Voor het uitvoeren van de transporten ligt een belangrijke verantwoordelijkheid bij de vervoerders en de tuinders. Zij kunnen de overlast beperken door een aantal jaren gebruik te maken van de aangegeven route. Vanaf 2009 hebben zij via de knoop en de omgelegde N201 een snelle route naar Schiphol en de VBA.

De hoofdontsluiting van de glastuinbouwlocatie krijgt een functioneel karakter. De weg wordt breed genoeg voor vrachtauto's. De ontsluiting voor fietsers vindt plaats via drie fietsverbindingen en vrijliggende voorzieningen, die samenvallen met de brede groenstroken van het Park van de 21ste Eeuw. De middelste fietsverbinding zal via een (te maken) oversteek over de A4 ter hoogte van het brugrestaurant aansluiten op het poldernet van recreatieve fietspaden.

Voorafgaand en tijdens de aanleg van het glastuinbouwgebied zullen in goed overleg met alle betrokkenen (bewoners, bedrijven, tuinders, bouwondernemingen, ontwikkelaars) afspraken worden gemaakt over de routes van het bouwtransport.

water

Het water in de glastuinbouwlocatie sluit aan op het net van tochten en vaarten in Haarlemmermeer. Via de Slotertocht, het Voorkanaal, de Bennebroekertocht en de Vennepertocht staat het water in de glastuinbouwlocatie in verbinding met het overig deel

van peilgebied 5.1. Bij de inrichting van nieuwe gebieden moet waterneutraal worden gebouwd. Dit houdt in dat nieuwe ontwikkelingen niet mogen leiden tot grotere peilstijgingen. Dit kan door voldoende ruimte voor water te realiseren. Om voldoende berging in het oppervlaktewatersysteem te hebben, is in het plangebied ongeveer 55 ha open water nodig. Dit wordt voor een belangrijk deel gevonden in de zone langs de A4 en de zone langs de Geniedijk. Een combinatie van kassen en water is een andere mogelijkheid om de oppervlakten water en glas te realiseren. Of deze combinatie realiteitswaarde heeft, moet nog worden vastgesteld. In het middengedeelte van het hervestigingsgebied is een zoeklocatie voor drijvende kassen opgenomen.

natuur

Om de buiten Haarlemmermeer gelegen waardevolle natuurgebieden met elkaar te kunnen verbinden, worden in de gemeente ecologische zones aangelegd. Daardoor worden de afzonderlijke natuurgebieden en hun biotopen minder kwetsbaar en kunnen ze hun betekenis blijven behouden. In het plangebied wordt ruimte gecreëerd voor drie natuurlijke en ecologische verbindingzones: langs de Geniedijk, langs de Bennebroekerweg en ter hoogte van het brugrestaurant. De drie ecologische zones hebben een robuuste maat in de vorm van een traditionele landbouwbouwkavel (200 meter breed). De zone langs de Bennebroekerweg sluit aan op de huidige sportvelden en krijgt daardoor deels een breedte van 400 meter. Hierin zal nog wel de aansluiting van de N201 op de A4 moeten worden ingepast. De robuuste groenstructuren zijn de vertaling van het Park van de 21ste Eeuw en het intergemeentelijk project AmstelGroen in het plangebied. De groene corridors lenen zich bij uitstek voor meervoudig ruimtegebruik (natuur in combinatie met waterberging en recreatie). Ook de vrij van bebouwing te houden zone langs de A4 en het woonlint langs de Aalsmeerderweg kunnen een functie krijgen als ecologische verbindingzone.

Het bestaande gebied kenmerkt zich door een regelmatig patroon van poldersloten (om de 200 meter een poldersloot). Dit voor Haarlemmermeer zo kenmerkende verkavelingspatroon blijft in principe gehandhaafd. In het centrale gedeelte van het plangebied worden enkele waterlopen verbreed en natuurvriendelijke oevers aangebracht. Op deze manier ontstaan vanaf de Aalsmeerderweg zichtlijnen door het gebied richting achterliggend polderlandschap.

4.3 Bebouwing

Het occupatiepatroon - het gedeelte van het plangebied voor de tuinders - betreft de nieuwe te bouwen glastuinbouwbedrijven en het woonlint langs de Aalsmeerderweg. In het hervestigingsgebied zal meer dan 100 ha netto glas worden gerealiseerd. De ontwikkeling van 100 ha glas is een activiteit, die belangrijke gevolgen heeft voor het milieu. Om die reden is de ontwikkeling van de glastuinbouwlocatie een activiteit, waarvoor een milieueffectrapport moet worden gemaakt. Bij de inrichting van het plangebied is het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) uitgangspunt. Kan om welke reden dan ook niet aan het MMA worden voldaan, dan wordt teruggevallen op een minder stringente optie. De ondergrens is het duurzaam basis alternatief (DBA), het alternatief waarin alle maatregelen zijn opgenomen, die vanuit wet- en regelgeving verplicht zijn.

Een duurzame inrichting betekent dat de streefverhoudingen tussen het netto areaal glas en de totale oppervlakte van het gebied circa 1:2 bedraagt. Ongeveer de helft van een duurzaam ingerichte glastuinbouwlocatie bestaat uit kassen, circa een kwart uit voor de tuinders noodzakelijke infrastructuur, onder-steunende bebouwing (opslag), waterbassins en energievoorzieningen. Het overige areaal is nodig voor fietspaden, groenvoorzieningen en watergangen, onder meer voor het waterbergend vermogen. Waar mogelijk zal gebruik worden gemaakt van meervoudig ruimtegebruik. Daarbij kan het gaan om ruimtelijk meervoudig grondgebruik en technologisch meervoudig ruimtegebruik. Bij ruimtelijk meervoudig grondgebruik kan worden gedacht combinaties van waterberging, recreatie en natuurontwikkeling in de buffer-zones. Technologisch meervoudig ruimtegebruik richt zich op technische oplossingen, die stapeling van functies mogelijk maken. In het hervestigingsgebied zijn op twee zichtlocaties langs de A4 zogenoemde 'intensive areas' opgenomen, waar meer netto glas per hectare gerealiseerd zal worden door stapeling van functies op de bedrijfskavel.

De locatie biedt ruimte aan in totaal circa 325 ha glastuinbouw, waarvan ongeveer 200 ha voor nieuwe bedrijven. De basiskavelmaat voor de glastuinbouw is 200 bij 250 meter. Deze kavelmaat past uitstekend binnen het bestaande landschapspatroon van 200 bij 1.000 meter. Door de gekozen ligging van de hoofdontsluiting en de lussen aan de noordoost- en zuidwest zijde van het gebied is een grote mate van flexibiliteit ontstaan voor wat betreft de kavelgrootte. De mogelijkheid om in het noordoosten en zuid-westen van het plangebied enkele waterlopen te dempen draagt bij aan de flexibiliteit van het plangebied.

In deze delen van de glastuinbouwlocatie kunnen kavels worden gevormd met een breedte van 400 meter. Voorts geldt dat het noordoosten en zuidwesten van het plangebied zich kenmerken door grootschaligheid, terwijl in het centrale gedeelte van het gebied van het Park van de 21ste Eeuw ruimte is voor kleinschaliger bedrijven, eventueel in combinatie met waterberging.

Vanwege het geluid (lucht- en wegverkeerslawaaï), maar ook om het tuinbouwgebied landschappelijk in te passen en de Aalsmeerderweg als structuurbepalend element te versterken is er voor gekozen de bedrijfswoningen niet te situeren op de bedrijfskavel, maar in een woonlint aan weerszijden van de Aalsmeerderweg. Omdat de hele locatie binnen de 58 dB(A) Lden-contour vanwege het luchtverkeerslawaaï van Schiphol ligt, is de bouw van nieuwe bedrijfswoningen niet onmogelijk, maar de noodzaak moet wel worden aangetoond. Voor het verkrijgen van een bouwvergunning is een verklaring van geen bezwaar ex artikel 8.9 van de Wet luchtvaart nodig is. In de planvorming is ervan uitgegaan, dat de ontheffing wordt verleend. Wonen in een lint voorkomt dat langs genoemde weg tegen achterkanten van bedrijven wordt aangekeken. Ook uit een oogpunt van duurzaamheid heeft wonen in het lint de voorkeur. Eventuele bedrijfsvergroting in de toekomst wordt vergemakkelijkt, omdat woningen dan geen belemmering vormen voor toekomstige herstructureringen.

4.4 Milieu- en kwaliteitseisen

De ruimtelijke structuur van de structuurvisie sluit aan op het ontwikkelingsconcept uit het MER. Met name meervoudig ruimtegebruik (stapelen, combineren), efficiënt energiegebruik, geclusterde waterbekkens en het combineren van functies in de open ruimte kunnen het kaartbeeld nog wijzigen. Dit zal in het vervolg van het traject zichtbaar worden gemaakt (referentiekader, verkavelingsplan, inrichtingsplan).

4.5 Inpassing in de omgeving

In de visie op de inrichting van het plangebied is rekening gehouden met de bestaande woonkernen Rijsenhout en Burgerveen. Het woonlint langs de Aalsmeerderweg functioneert als een buffer tussen de kassen en de woonkernen. Rond de toekomstige ontsluiting van het glastuinbouwgebied op het regionaal en nationaal wegennet is een brede groenzone geprojecteerd, die Rijsenhout voorziet van een groene entree. Door de brede groene zones langs de Geniedijk en in het Park van de 21ste eeuw wordt Rijsenhout omgeven door groen. De ontsluitingsstructuur van het nieuwe glastuinbouwgebied maakt het mogelijk de kassen te oriënteren op rijksweg A4, zodat zichtlocaties ontstaan (intensive areas).

4.6 Reconstructiegebied

Het ruimtelijk perspectief voor reconstructie wordt vooral bepaald door de wegen en watergangen in het gebied, de verkaveling en de ligging van kabels en leidingen. Nagegaan is of er knelpunten zijn in de wegen- en waterhuishoudkundige structuur en de ondergrondse infrastructuur en de eigendomsverhoudingen zijn geïnventariseerd, alsmede het voorkomen van particuliere bewoning en niet-glastuinbouwkundig gebruik. Op grond van de verkregen informatie, is het plangebied getoetst aan optimale bedrijfsmodellen.

Uit het onderzoek naar de mogelijkheden voor reconstructie in het oude kassengebied in Rijsenhout is naar voren gekomen, dat de gronden ten noorden van de Aarbergerweg en de Kleine Poellaan ruimtelijk gezien niet meer geschikt zijn voor duurzame glastuinbouw. Het resterende deel is wel geschikt. Uit vervolgonderzoek moet blijken of de ondernemers in het gebied bereid zijn mee te werken aan reconstructie. Om het gebied te kunnen herstructureren zal een ingrijpende herverkaveling noodzakelijk zijn, waarbij grote delen van de bestaande glasopstanden moeten worden afgebroken. Dit heeft aanzienlijke financiële consequenties en het verwerven van de gronden, het realiseren van het benodigde water en het aanpassen van de wegen zal veel overleg vergen. Omdat herstructurering een langdurig proces is, volgt dit een eigen traject.

Door de ontwikkeling van het hervestigingsgebied komt het reconstructiegebied ingeklemd te liggen tussen het hervestigingsgebied, de Ringvaart en de Geniedijk. Aansluiting van de verkeersinfrastructuur en waterlopen op het hervestigingsgebied is noodzakelijk voor het voortbestaan van de glastuinbouw in het reconstructiegebied. De ontsluitingswegen van het noordelijke reconstructiegebied zijn Heermanszwet en Aarbergerweg, in het zuidelijke reconstructiegebied Rijshornstraat en Rijsdrecht. Om de te reconstrueren gebieden in de toekomst adequaat te kunnen ontsluiten, zullen vanuit het hervestigingsgebied verbindingen moeten worden gemaakt met de Aarbergerweg, Den Adelzwet en Rijsdrecht en zal de Rijshornstraat in zuidelijke richting moeten worden verlengd en worden aangesloten op de Lavendelweg. De hoofdwatgang in het gebied is de Aalsmeerdertocht. Het percentage water in het gebied is te laag ten opzichte van de eisen die aan nieuw in te richten glastuinbouwgebieden worden gesteld. In overleg met het waterschap moet worden bezien, hoe en waar aanvullend water moet worden gegraven. Mogelijk kan een deel van de wateropgave in het hervestigingsgebied worden gevonden.

5 Haalbaarheid

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de haalbaarheid van de glastuinbouwlocatie. Deze wordt getoetst aan een globale marktverkenning en de financiële haalbaarheid.

Financiële haalbaarheid

Op basis van het milieu-effectrapport is een eerste exploitatieopzet gemaakt. Het gaat om een globale berekening op basis van eenheidsprijzen, waarmee een uiteindelijke grondprijs per m² uitgeefbare kavel is berekend. Hiermee wordt een indicatie gekregen van de financiële haalbaarheid van de ontwikkeling van het plangebied, in het bijzonder het hervestigingsgebied. De exploitatie kent nog veel onzekerheden. Mede tegen deze achtergrond, stelt de gemeente aan zowel het volgen van het planningsproces als de dawerkelijke realisering de voorwaarde dat dit geschiedt op basis van samenwerking met in de regio betrokken partijen. Hierbij wordt gedacht aan een publiek-private ontwikkelingsmaatschappij.

Marktverkenning

Naar de behoefte aan ruimte voor glastuinbouw in de regio Aalsmeer zijn de afgelopen jaren een aantal studies verschenen⁶. In het rapport 'De toekomst van het glastuinbouwcomplex Aalsmeer e.o.' zijn de ontwikkelingspotenties van de glastuinbouw en de ontwikkelingen van andere functies tegen elkaar afgezet op basis van de CBS-tellingen. Het onderzoek brengt in kaart op welke plekken glastuinbouw al dan niet gehandhaafd kan worden, welke redenen daaraan ten grondslag liggen en waar reconstructie mogelijk is. Daarbij is ook rekening gehouden met de autonome groei die zich in markt aftekent. Uit het onderzoek blijkt, dat er tot 2010 rekening moet worden gehouden met een vraag naar zo'n 160-375 ha vervangend netto teeltoppervlak in de regio. De provincie Noord-Holland sluit zich in haar rapportage 'Ruimte voor glastuinbouw' aan bij de bevindingen van voornoemd onderzoek, maar schat de schaalvergroting voorzichtiger in. De provincie houdt echter geen rekening met bedrijfsbeëindiging onder de verplaatsende tuinders. Bovendien verwacht de provincie nog 65 ha nodig te hebben voor reconstructie. De provincie komt op een behoefte aan netto teelt oppervlak van circa 475 ha. Op basis van beide verkenningen wordt een behoefte aan netto teeltoppervlak verwacht, die ligt tussen de 160 en 475 ha. In de glastuinbouwlocatie Rijsenhout is ruimte voor zo'n 170 ha netto teeltoppervlak (223 ha aan netto uitgeefbare bedrijfskavels). Optimalisaties van kavelinrichting maken vergroting van het netto teeltoppervlak mogelijk. Uit een belangstellingsregistratie die Stivas-MA bijhoudt, blijkt dat zich enkele tientallen bedrijven uit de regio hebben aangemeld met een gezamenlijk bedrijfsoppervlak van circa 150 ha. De geregistreerde belangstelling moet als indicatief worden beschouwd.

⁶ Toekomst glastuinbouwcomplex Aalsmeer e.o., Grontmij Advies&Techniek, van der Waal en Partners, Alkmaar/Naaldwijk 8 februari 2000
Ruimte voor glastuinbouw, beleidsnotie provincie Noord-Holland, 04-12-2001

6 Communicatie

De structuurvisie wordt samen met twee andere plandocumenten inzake de glastuinbouw bij Rijsenhout (Milieu-effectrapport, en Glastuinbouwkundig Masterplan) na behandeling in de raadscommissie Ruimte en Economie in de inspraak gebracht. Om de bewoners over het project te informeren wordt gebruik gemaakt van de bestaande communicatiemiddelen, te weten de website, de gemeentekrant en persvoorlichting. Om belangstellenden intensief betrokken te houden is een informatieavond gehouden.

In het kader van de communicatie wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende doelgroepen: niet direct betrokkenen (in principe alle inwoners), zijdelings betrokkenen (bewoners van Rijsenhout en Burgerveen) en direct betrokkenen (belanghebbenden en omwonenden). De eerste twee doelgroepen worden via de bestaande communicatiekanalen geïnformeerd. De derde groep is middels een informatieavond actief betrokken. Vanwege de verschillende belangen is het van belang onderscheid te maken tussen inwoners en bedrijven (kwekers). In het budget wordt ruimte vrijgehouden voor de inzet van communicatiemiddelen, zoals een informatieavond, schriftelijk materiaal en kaarten. Een communicatieplan zal worden gemaakt door de afdeling Communicatie van de Bestuursdienst van de gemeente Haarlemmermeer.

7 Vervolg

7.1 Planning

De planning (streefdata) tot aan de vaststelling door de gemeenteraad is als volgt:

Indicatie besluitvormingstraject concept-structuurvisie en MER

Periode	Besluitvorming
Voorjaar 2004	Behandeling in raadscommissie Ruimte en Economie Inspraakperiode en inspraakavond
Zomer 2004	Behandeling in raadscommissie Ruimte en Economie Behandeling in gemeenteraad

7.2 Vervolgtraject

Over de glastuinbouwlocatie Rijsenhout bestaat op de drie overheidsniveaus bestuurlijke overeenstemming. Om bij Rijsenhout een glastuinbouwgebied te kunnen ontwikkelen, moet de planvorming worden voortgezet. Nadat de structuurvisie, het milieu-effectrapport en het glastuinbouwkundig plan zijn vastgesteld, splitst het uitvoeringsproces zich in twee trajecten: de ontwikkeling van het hervestigingsgebied en de reconstructie van de oude kassengebieden. Het realisatieproces kan worden onderscheiden in vier delen: planvorming, juridisch/planologisch procedures, een commercieel traject en de civiel-technische voorbereiding.

Indicatie vervolgtraject nieuwbouwlocatie glastuinbouw Rijsenhout

Medio	Product
2004/2005	Opstellen Referentiekader en samenwerkingsovereenkomsten
2005	Opstellen verkavelingsplan
2005	Opstellen inrichtingsplan
2005/2006	Artikel 19 procedure fase 1 (zuidelijk deel)
2006	Bestemmingsplan
2006	Start uitvoering fase 1

A. Hervestigingsgebied planvorming

De planvorming komt tot stand in drie stappen: een referentiekader, een verkavelingsplan en een inrichtingsplan. Het referentiekader beschrijft de stedenbouwkundige structuur, beeldkwaliteit en de inrichting van het plangebied aan de hand van principe-uitwerkingen en -schetsen van de hoofdstructuur van wegen, waterlopen en groenvoorzieningen. In het referentiekader zijn ook de tracés voor kabels, leidingen en riolering weergegeven. Hiervoor zal de benodigde informatie moeten worden verzameld (o.a. een energievisie, een waterhuishoudkundig- en rioleringsplan, bodem- en bommenonderzoek, inventarisatie flora en fauna, vogelaantrekkende werking van het water). Het verkavelingsplan geeft een nauwkeurige beschrijving van de juiste maatvoering van kavels, wegen en watergangen. Het plan geeft de grenzen aan tussen openbaar gebied en uitgeefbaar terrein. In het inrichtingsplan is de technische uitwerking vastgelegd. Het maken van een referentiekader, het verkavelingsplan en het inrichtingsplan zal ongeveer een jaar in beslag nemen.

ruimtelijke ordeningsprocedures

De ontwikkeling van het hervestigingsgebied zal gefaseerd worden uitgevoerd. Begonnen wordt met het zuidelijk deel: Den Ruygen Hoek. Vervolgens zal het middengebied worden

ontwikkeld en als laatste het noordelijk deel. De nieuwe functies zullen worden vastgelegd in een bestemmingsplan. Gelet op de gefaseerde ontwikkeling mogelijk in drie bestemmingsplannen. Vooruitlopend op de vaststelling van het bestemmingsplan kunnen individuele bouwaanvragen worden gerealiseerd met toepassing van een procedure ex artikel 19 van de Wet op de ruimtelijke ordening. De geldt ook voor het bouwrijp maken, waaronder de aanleg van verkeers- en waterinfrastructuur. De looptijd van de bestemmingsplanprocedure wordt geschat op ten minste twee jaar.

commercieel traject

Onder het commercieel traject vallen de grondverwerving, een marktverkenning, de grondexploitatie en het inrichten van een uitvoeringsorganisatie. Voordat de gronden bouwrijp kunnen worden gemaakt, moeten ze eerst worden verworven. Een grondverwervingsplan geeft inzicht in de grondposities in het gebied en de mogelijkheden voor verwerving. De grondverwerving is mede bepalend voor fasering van de uitvoering. Om inzicht te krijgen in de wensen en eisen van de doelgroep zal een marktverkenning worden gehouden op basis van bestaande informatie. Dit levert gegevens over het aantal en type bedrijven dat zich wil vestigen en de gewenste kavelgrootte. Een grondexploitatie verschaft inzicht in de financiële haalbaarheid.

civiel-technische voorbereiding

De civiel-technische voorbereiding bestaat onder andere uit het saneren, obstakel vrij maken en het op hoogte brengen van de grond, het aanbrengen van de benodigde voorbelasting en het aanleggen van de tijdelijke waterhuishouding. Na zetting van de grond worden kabels, leidingen, riolering en bouwwegen aangelegd.

B. Reconstructiegebied

De procedure om te komen tot reconstructie van de oude glastuinbouwgebieden in Rijsenhout vindt plaats in vijf stappen: het vaststellen van het ruimtelijk toekomstperspectief (inmiddels afgerond), bedrijfsinventarisaties, de vaststelling van het toekomstperspectief, het maken van verkavelingsplannen en de verkavelingsplannen samenvoegen tot een herstructureringsplan, op basis waarvan gestart kan worden met de uitvoeringsfase (het opstellen van bestekken en projectrealisatie). De tijd die het reconstructieproces in beslag zal nemen is moeilijk aan te geven, omdat deze vooral wordt bepaald door de tijd die nodig om draagvlak te creëren onder de kwekers. Dit kan per gebiedsdeel verschillen. Zodra het toekomstperspectief is vastgesteld, zal een procedure worden gestart om de bestemmingsplannen Catharina Segrina en Rijsdrecht te herzien. Besluitvorming over het inzetten van een herstructureringstraject vindt separaat plaats.

C. Rol gemeente

Op 28 augustus 2002 hebben de gemeente en de Stivas een intentie-overeenkomst gesloten zich te zullen inspannen om gezamenlijk een glastuinbouwlocatie bij Rijsenhout te ontwikkelen. In dat kader verrichtten partijen werkzaamheden, die gericht zijn op de ontwikkeling van een ruimtelijk kader. Met het vaststellen van de structuurvisie, het MER en het Glastuinbouwkundig Masterplan is dit traject afgerond.

De vraag die dan aan de orde komt is: hoe gaat de gemeente verder in dit proces? Uitgangspunt voor de Gemeente Haarlemmermeer is hierbij, dat de ontwikkeling van de locatie een regionaal proces is. De Gemeente Haarlemmermeer is hierbij slechts één van de betrokken partijen. Op dit moment wordt onderzocht welke andere partijen bij dit proces betrokken zijn en hoe deze in het proces kunnen participeren. De verwachting is dat hier na de zomer van 2004 meer duidelijkheid over is. Op dat moment kunnen de verschillende partijen besluiten over het vervoltraject.

